IERARHIA ACTELOR NORMATIVE

Victor MOCANU
CZU: 347.13:340.134(478) *mocanuv@gmail.com*

Actul normativ este izvorul de drept creat de organele autorității publice, învestite cu competențe normative (parlament, guvern, organe administrative locale). Actul normativ cuprinde norme generale, general-obligatorii, a căror aplicare poate fi realizată prin intervenția forței coercitive a statului [9, p. 216].

Conform art.2 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, actul normativ este un act juridic adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică, care are caracter public, obligatoriu, general și impersonal și care stabilește, modifică ori abrogă norme juridice care reglementează nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice și care sunt aplicabile unui număr nedeterminat de situații identice [3].

Sistemul actelor normative ale organelor de stat, interdependența acestor acte, precum și ordinea emiterii lor, sunt reglementate de constituții și de alte legi. Această reglementare asigură realizarea principiilor democratice ale sistemului de izvoare ale dreptului – supremația legii, caracterul obligatoriu al hotărârilor organelor ierarhic superioare pentru cele ierarhic inferioare, al hotărârilor organelor locale ale puterii în limitele teritoriului din subordine. În felul acesta, se asigură hotărârea uniformă a chestiunilor principale ale politicii statului în întregul sistem de acte normative [8, p. 386].

Legislația Republicii Moldova este constituită din următoarele categorii de acte normative: (a) Constituția Republicii Moldova;
(b) legile și hotărârile Parlamentului; (c) decretele Președintelui Republicii Moldova; (d) hotărârile și ordonanțele Guvernului; (e) actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate; (f) actele normative ale autorităților publice autonome; (g) actele normative ale autorităților unităților teritoriale autonome cu statut juridic special; (h) actele normative ale autorităților administrației publice locale [3].

Forța juridică a actelor normative se stabilește în funcție de competența și statutul autorității publice emitente, precum și de

categoria actului. Limitele de competență privind adoptarea, aprobarea sau emiterea actelor normative sunt stabilite de Constituția Republicii Moldova, de Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern și de alte acte normative. Actul normativ cu forță juridică superioară poate modifica sau abroga un act normativ cu forță juridică inferioară al aceluiași emitent. În cazul modificării exprese a actului inferior, modificarea are aceeași forță juridică ca și actul modificat. În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis, cu excepția situațiilor prevăzute la art.5 alin.(3) și (4) din Legea nr.100/2017. Normele juridice speciale sunt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială. Normele juridice derogatorii sunt diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie și sunt aplicabile unei situații determinate. În caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie [3].

Legea este un act normativ juridic adoptat de către unica autoritate legislativă a statului – Parlamentul Republicii Moldova, în temeiul normelor constituționale, conform procedurii stabilite de Constituția Republicii Moldova [1], de Regulamentul Parlamentului [6], Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative [3] și alte acte normative.

Conform art.72 din Constituția Republicii Moldova, Parlamentul adoptă trei categorii de legi: (a) legi constituționale; (b) legi organice și (c) legi ordinare. Categoriile de legi se deosebesc după obiectul de reglementare, după procedura de inițiere și procedura de adoptare. În clauza de adoptare a legii se menționează categoria acesteia.

Art.7 din Constituție statuează că Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nicio lege și niciun alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică. Constituția poate fi modificată numai prin lege constituțională.

Legile organice sunt acte normative adoptate de către Parlament, care reprezintă o dezvoltare a normelor constituționale și pot interveni

în domeniile expres prevăzute de Constituție (art.72 alin.(3)), de Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative (art.10 alin.(3)) sau în alte domenii pentru care Parlamentul consideră necesară adoptarea de legi organice. Majoritatea legilor adoptate de Parlament sunt legi organice.

Legile ordinare sunt acte normative adoptate de către Parlament, care intervin în orice domeniu al relațiilor sociale, cu excepția domeniilor supuse reglementării prin Constituție și lege organică. Numărul de legi ordinare este infim în comparație cu legile organice.

Hotărârile Parlamentului cu caracter normativ sunt acte subordonate legilor, adoptate de către Parlament în câteva domenii speciale: (a) pentru organizarea activității interne a Parlamentului și a structurilor ce intră în componența acestuia; (b) pentru aprobarea sau modificarea structurii organelor și instituțiilor create de către Parlament, precum și pentru organizarea activității acestora; (c) pentru reglementarea altor domenii care nu necesită adoptare de legi. Prin hotărâri cu caracter normativ pot fi adoptate regulamente, metodologii sau alte acte subordonate legii [3].

Decretele Preşedintelui Republicii Moldova cu caracter normativ sunt acte subordonate legilor, care se emit unipersonal de Președintele Republicii Moldova întru asigurarea executării atribuțiilor sale prevăzute de Constituție și alte legi. Prin decrete pot fi reglementate expres doar domeniile rezervate de Constituție și legi. Majoritatea decretelor Președintelui Republicii Moldova au un caracter individual.

Hotărârile Guvernului se adoptă pentru organizarea executării legilor și au caracter regulamentar, normativ. Astfel, hotărârile Guvernului nu pot reglementa relații sociale primare, deoarece acestea țin de domeniul legilor și sunt de competența legiuitorului, ele trebuie să concretizeze unele momente de procedură sau de fond ale legilor, să reglementeze detaliat anumite relații sociale (prin regulamente, instrucțiuni, statute, reguli, metodologii), dar nu le pot substitui.

Ordonanțele Guvernului sunt acte normative adoptate de Guvern în temeiul și în limitele legii speciale de abilitare, în ordinea delegării legislative conform art.1062 din Constituție. Ordonanța poate fi adoptată în vederea realizării programului de activitate al Guvernului și doar pentru domeniile care nu fac obiectul legilor organice. Ordonanțele sunt acte normative cu putere de lege ordinară. Ordonanța se modifică, se

suspendă și se abrogă de către Guvern prin adoptarea unei noi ordonanțe în limita termenului de abilitare. După expirarea termenului de abilitare, ordonanța poate fi abrogată, suspendată și modificată doar prin lege [4].

Actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale celor autonome sunt emise sau aprobate numai în temeiul și pentru executarea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului [7]. Actele normative respective se limitează strict la cadrul stabilit de actele normative de nivel superior pentru executarea cărora se emit sau se aprobă și nu pot contraveni prevederilor actelor respective. În clauza de adoptare a actelor normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților publice autonome se indică expres actul normativ superior în temeiul căruia acestea sunt emise sau aprobate.

Actele normative ale autorităților unității teritoriale autonome cu statut juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri). Autoritățile UTAG, în limitele competenței stabilite de Constituția Republicii Moldova, de Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern, de Legea nr.344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) [2], precum și de alte acte normative, adoptă legi locale și alte acte normative care se aplică doar în raza teritoriului administrat. La adoptarea, aprobarea, emiterea și aplicarea actelor normative ale autorităților unităților teritoriale autonome cu statut juridic special se ține cont de principiul corespunderii acestora legislației Republicii Moldova.

Actele normative ale autorităților administrației publice locale sunt acte subordonate legii, se adoptă/emit pentru realizarea atribuțiilor funcționale și în limitele competențelor stabilite de Constituție, de Carta Europeană a Autonomiei Locale și de alte acte normative [5], fiind aplicate doar în raza unității administrativ-teritoriale respective. Consiliile locale/raionale adoptă decizii și primarii/președinții raionelor emit dispoziții cu caracter normativ în temeiul dreptului de inițiativă în tot ceea ce privește treburile locale, în limitele competențelor conferite de lege, în baza principiului autonomiei locale și a descentralizării serviciilor publice, în vederea aplicării nemijlocite a legilor, decretelor, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a actelor normative ale autorităților administrației publice centrale.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.78/140 din 29.03.2016.
2. Legea nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.3-4/51 din 14.01.1995.
3. Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative. În: *Monitorul Oficial*, nr.7-17/34 din 12.01.2018.
4. Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern. În: *Monitorul Oficial*, nr.252/412 din 19.07.2017.
5. Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală. În: *Monitorul Oficial*, nr.32-35/116 din 09.03.2007.
6. Legea nr.797/1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.50/237 din 07.04.2007.
7. Legea nr.98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate. În: *Monitorul Oficial*, nr.160-164/537 din 03.08.2012.
8. NEGRU, B., NEGRU, A. *Teoria generală a dreptului şi statului.* Chișinău: s.n. 2017. 632 p. ISBN 978-9975-53-924-1.
9. POPA, N. *Teoria generală a dreptului.* București: ACTAMI, 1996. 336 p. ISBN 973-9300-19-7.